

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

1st International Scientific and Practical Conference. (pp.137–139). Baku – Uzhhorod – Drohobych: Posvit [in Ukrainian].

4. Illiash, S.D. (2012). *Psykholoho-pedahohichni aspekty vprovadzhenia innovatsii u pochatkovii shkoli* [Psychological-pedagogical aspects of introducing innovations in elementary school]. Youth & market. Monthli scientific-pedagogical journal, no.10 (105), pp.55–58. [in Ukrainian].

5. Koval, L. (2004). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoii shkoly do vykorystannia navchalnykh tekhnolohii u protsesi vykladannia matematyky* [Preparation of Future Primary School Teachers to Use Educational Technologies in Teaching Mathematics]. Primary School, no.11. pp.50 – 53. [in Ukrainian].

6. Kovalchuk, V.Iu. (2013). *Tsinnisnyi aspekt svitohliadno-metodolohichnoi pidhotovky vchytelia v umovakh informatsiinoho suspilstva* [Valuable aspect of the philosophical and methodological preparation of a teacher in an information society]. Youth & market. Monthli scientific-pedagogical journal, no. 8 (91), pp.10–13. [in Ukrainian].

7. iSokol, I.M. (2013). *Kvest yak suchasna innovatsiina tekhnolohiia navchannia* [Quest as a Modern Innovative Learning Technology]. The updating of the content, forms and methods of education and studying at the educational institutions: a collection of the scientific works. Rivne, RDHU, vol. 7 (50), pp.168–171. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.07.2017

УДК 373.3.091.2

Тетяна Надім'янова, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

У статті розглянуто проблеми організації самостійної освітньої діяльності учнів початкової школи в умовах модернізації системи освіти в Україні. З'ясовано, що самостійній освітній діяльності притаманна самостійність як риса характеру, і як особливий вид діяльності особистості. Розглянуто мотиви і методи навчальної діяльності, що спонукають учня до діяльності пошукової й розвитку самостійних розумових зусиль. Підкреслено, що ключову роль у реалізації освітніх завдань відіграє учитель, який має усвідомлювати суть суспільних проблем, адже він працює не тільки над розвитком конкретних умінь і навичок учня, але й їх адаптацією у сучасному світі.

Ключові слова: початкова школа, молодший школяр, самостійність, самостійна освітня діяльність, навчально-пізнавальна діяльність, мотиви і методи навчання.

Лит. 10.

Татьяна Надимьянова, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры педагогики и методики начального образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франка

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА КАК ВАЖНАЯ ПРЕДПОСЫЛКА ОВЛАДЕНИЯ ЗНАНИЯМИ

В статье рассмотрены проблемы организации самостоятельной образовательной деятельности учащихся начальной школы в условиях модернизации образовательной системы в Украине. Выяснено, что самостоятельной образовательной деятельности присуща самостоятельность как черта характера и как особый вид деятельности личности. Рассмотрены мотивы и методы учебной деятельности, побуждающие к деятельности поисковой и развития самостоятельных умственных усилий. Подчеркнуто, что ключевая роль в реализации образовательных задач принадлежит учителю, который должен осознавать сущность социальных проблем, поскольку он работает не только над развитием конкретных умений и навыков учащихся, но и их адаптацией в современном мире.

Ключевые слова: начальная школа, младший школьник, самостоятельность, самостоятельная образовательная деятельность, учебно-познавательная деятельность, мотивы и методы обучения.

Tetyana Nadimyanova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of Pedagogy and
Methodology of Elementary Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE INDEPENDENT EDUCATIONAL ACTIVITY OF JUNIOR PUPIL AS AN IMPORTANT PRECONDITION OF MASTERING THE KNOWLEDGE

The article deals with problems of organization of independent educational activity of pupils of elementary

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

school in the conditions of modernization of the education system in Ukraine. The article reveals that the independent educational activity is inherent in independence as a character trait, and as a special type of activity of the individual. The motives of educational activity, which lead to independent activity, are considered. The author emphasizes that in modern conditions the teachers together with the philosophers, psychologists, sociologists and physiologists investigate and theoretically substantiate this aspect of the problem in the light of current personality traits, which are characterized by the main indicators of the comprehensive human development – an initiative, creativity, search, freedom, and independence. It is emphasized that the pupil of the XXI century is significantly different from his peers in the past. The main reasons are the informatization, free communication in the virtual space, a large variation of the forms of socialization, education, etc. It was revealed that, by mastering the complex intellectual skills, the student begins to show interest in active, meaningful orientation, which allows to learn and solve problems independently. The pupil not only acquires skills of independent cognitive and creative activity, self-organization, but also acquires the habits that help systematically to engage into self-education. The author analyzes the methods of teaching that motivate a student to search activity and independent mental efforts. Such methods should include non-traditional lessons, a method of design technology, the work with a textbook, an educational and artistic book. The author underlines that a teacher, is the one who should be aware of the essence of social problems, plays a key role in the implementation of educational tasks, since his work affects not only the development of specific skills and abilities of the student, but also their adaptation in the modern world.

Keywords: *an elementary school, a junior student, an autonomy, an independent educational activity, the educational and cognitive activity, the motives of teaching, the methods of teaching.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються глибокі соціальні та економічні перетворення. Спрямованість освіти лише на засвоєння системи знань вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, яке вимагає підготовки самостійних, ініціативних і відповідальних особистостей, здатних використовувати знання у практичній діяльності, ретранслювати їх на конкретні життєві обставини. У контексті майбутніх змін “діти мають здобути в школі уміння і компетентності XXI століття, які узгоджені країнами Європейського Союзу і які потрібні сьогодні сучасному українцю. Окрім знання рідної, державної та іноземних мов, інформаційних технологій, вміння критично мислити, аналізувати, працювати в команді, мати навички фінансової грамотності і підприємництва, нашим дітям потрібна освіта для життя. І це головна мета нової української школи” [2].

Особливо актуальним і життєво необхідним є процес перебудови початкової ланки системи освіти. Адже початкова школа – основа основ. Вона є фундаментом для набуття учнями в майбутньому необхідних знань та формування умінь і навичок. Від результативності та ефективності початкової освіти значною мірою залежить якість функціонування усєї системи освіти.

Сьогодні система освіти в Україні визначається як доволі суперечлива. Активне впровадження інформаційно-комунікативних технологій у процесі навчання сприяють швидкому зросту накопичення й засвоєння будь-якого навчального матеріалу, формують пізнавальний інтерес і бажання до самостійної освітньої діяльності. Однак, недофінансування системи освіти призводить до низької якості освітніх послуг.

Недооцінка державою учительської праці призвела до того, що випускники педагогічних вишів “не бачать себе у якості вчителя”, здебільшого фемінізована школа, представлена вчителями не просто пенсійного, а похилого віку, звідси – значна частина колишніх випускників педагогічних вишів, серед яких знаючі, талановиті особистості, не можуть влаштуватись на роботу через відсутність вакансій.

З одного боку – інтерактивні методи навчання, користування персональними комп’ютерами, розповсюдження інформаційно-комунікативних і креативних технологій створюють реальні можливості для їх використання в системі освіти з метою розвитку творчого потенціалу та самостійного здобуття знань учнями у процесі навчання, з іншого – переваги пояснювально-ілюстративного методу навчання, використання “крейдової методики” у багатьох школах через застарілість технічних засобів тощо повертають до старої “совкової” системи.

Із впровадженням нового Державного стандарту початкової загальної освіти та нових навчальних програм для початкової школи [4] перед учителями постали не лише нові завдання, але й проблеми. Одна з них – включення учня в активну навчально-пізнавальну діяльність, яка є підґрунтям самоосвітньої діяльності, залишається однією з найважливіших проблем сучасної дидактики.

Аналіз досліджень. Проблема самостійності у процесі навчання є об’єктом багатьох досліджень у галузі педагогіки і психології. Так, у працях В. Буряка, Є. Голанта, М. Данилової, В. Данилова, Б. Єсіпова, Р. Іванова, Л. Жарової, І. Лернера, М. Махмутова, П. Підкасистого, І. Підласого, О. Пометун, О. Пехоти, О. Савченко, М. Скаткіна, О. Скрипченка, В. Сухомлинського, Л. Хоружої та ін. розглянуті характеристики

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

самостійності як якості особистості, основні складові, рівні самостійності навчання школярів. У наукових доробках педагогів, психологів наголошено, що самостійна освітня діяльність – особливий вид діяльності, який має свою специфічну структуру, відмінну від структури навчальної діяльності та її самостійних форм. Основні компоненти – мотиви, задачі, способи дії та способи контролю учень добирає самостійно. Найважливіша відмінність її від самостійної роботи полягає в тому, що самостійну роботу учень виконує за завданням педагога, а самостійною освітньою діяльністю керує особисто, будуючи її відповідно до власних цілей.

Нині вчені-педагоги в єдності з філософами, психологами, соціологами й фізіологами досліджують і теоретично обґрунтовують цей аспект проблеми в світлі чинних якостей особистості, якій притаманні основні показники усебічного розвитку людини – ініціативність, креативність, пошук, самостійність, свобода.

Мета статті – розкрити сутність та основні компоненти самоосвітньої діяльності як важливої умови повноцінного оволодіння знань учнями.

Виклад основного матеріалу. Самостійність учнів у навчанні – одна з важливих передумов оволодіння знаннями, формування умінь та навичок. Самостійності передують допитливість, бажання до самостійних дій та висновків. “Самостійність це, насамперед, свідоме мотивування дій та їх обґрунтованість, непадданя чужим впливам, прагнення і здатність чинити відповідно до своїх особистих переконань. Вона виявляється нерівномірно і специфічно в різних видах діяльності. Найвищий рівень самостійності в її загальному значенні передбачає не просто відтворення зразка розумової чи фізичної дії, а внесенням суб’єктом у працю свого суб’єктивного нового розуміння, створення власного способу мислення і дії” [3, 11].

Для молодшого школяра, який переступив уперше поріг школи, навчальна діяльність стає основним видом діяльності. Уміння побачити нове, здивуватися, захотіти негайно зрозуміти що, чому і як відбувається, відшукати відповідь на ці запитання, не відступити перед труднощами, доставши відповідь, знову прагнути уперед – створює у дитини пізнавальний інтерес, який формується у процесі самостійної освітньої діяльності.

Безкінечні запитання “маленького дослідника” “Що це?”, “Як?”, “А чому?”, “Для чого?” спонукають його до певних дій – по-можливості самому дізнатись і дати відповіді на свої запитання. Прагнення пізнати нове особливо

властиве дітям. Майже усі без винятку першокласники йдуть до школи зі святковим, піднесеним настроєм, зі щирим бажанням вчитися. З перших днів перебування у школі дітей навчають зосереджено, уважно слухати пояснення, розповіді, настанови вчителя; виділяти, запам’ятовувати навчальні завдання; успішно оволодівати навичками письма; тримати в порядку навчальне приладдя; дотримуватись шкільного режиму, дисципліновано поводити себе на перервах тощо. Молодший школяр йде до школи з надією і бажанням добре навчатися. Радість шкільного життя залежить саме від успіхів дитини у навчанні.

Дошкільник з нетерпінням чекає тієї миті, коли уперше переступить поріг школи. Однак, через кілька місяців потому, маленький школяр відчуває розчарування – навчання у школі стає для багатьох дітей справжнім тягарем. Причини різні: від змісту навчального навантаження, яке звалилося на дитину, до неспроможності вчителем організації класного колективу, в якому щодня перебуває учень, від авторитарного стилю керівництва у школі і класі, до невинувато суворого виховання у сім’ї [5].

Від умінь вчителем своєчасно створити атмосферу творчості, дружніх стосунків, помітити, допомогти дитині відчувати впевненість у своїх силах, надати своєчасну підтримку, залежить те, чи відчужена дитина своєю неповторністю, індивідуальністю.

“Є успіх – є бажання вчитися. Особливо це важливо на першому етапі навчання – у початковій школі, де невдача приносить справжнє горе” [9, 420].

Справді, учні початкових класів добре навчаються лише за умови, коли їм цікаво, коли вони тішаться незначному успіху і крокові уперед. Пріоритет в організації освітнього процесу надається особистості учня, його вмінню самостійно здобувати знання.

Для багатьох учнів початкової школи дієвим залишається принцип “Я сам”. Молодші школярі звикли “вирішувати самостійно свої проблеми”: дотримуватись того режиму дня, який зручний для них, обирати тих друзів, які їм до вподоби, прибирати свою кімнату, підбирати відповідний одяг на прогулянки тощо. Однак, навчальна діяльність, яка стала провідною у житті маленького школяра, вносить свої корективи у його буття.

Навчання по-різному впливає на розумовий розвиток дитини залежно від того, наскільки воно успішно виховує в учнів повноцінні мотиви учіння. Структура навчальної діяльності, яка є

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

адекватною цілям навчання, стає фактором формування в учнів не лише системи операцій і знань, а й навчальних, пізнавальних інтересів, бажання вчитися допитливості, прагнення до самостійності у навчанні. Від створення багатьох чинників у процесі здобуття знань, залежатиме бажання учня “навчаючись – вчитися” – тобто, до самостійної освітньої діяльності.

Молодші школярі XXI століття значно відрізняються від своїх ровесників минулого. Основні причини – інформатизація, вільне спілкування у віртуальному просторі, зміна ціннісних орієнтацій суспільства тощо.

Слід зазначити, що інформаційні технології у процесі навчання молодших школярів дають змогу здійснити поступовий перехід від основного виду діяльності дитини дошкільного віку – гри, ігрових вправ – до навчальних вправ, учбових задач, які учень виконує здебільшого самостійно.

Молодшому школяреві складно зробити самоаналіз своєї діяльності, здійснити самоконтроль рівня тих знань, якими він володіє. Щоб навчити дитину, треба не просто передати їй знання, сформувати вміння й навички, а викликати в неї відповідну активність – пізнавальну чи практичну, самостійну. Важливим структурним елементом цієї активності є мотивація, в якій виявляється ставлення школярів до навчання. Формуючи мотиви до самостійної освітньої діяльності, вчитель має ставити собі за мету: сформувати учнівський колектив на основі взаємоповаги, підтримки, товариськості; поважати кожну дитину як неповторну, яскраву особистість; підтримувати прагнення кожного учня до саморозвитку й самовдосконалення; виховувати у дітей відповідальне ставлення до навчальної роботи; збагачувати зміст навчального процесу особистісно зорієнтованим матеріалом; використовувати інтерактивні засоби навчання; формувати допитливість, пізнавальний інтерес, розвивати творчі нахили кожного учня; використовувати способи педагогічної підтримки (похвалу, заохочення, подяку тощо).

Практикою доведено, що діти охоче навчаються у того вчителя, який любить і поважає кожного учня, об’єктивний в оцінюванні, доброзичливий і толерантний у стосунках зі своїми вихованцями та їхніми батьками, добре володіє теоретичними і практичними навичками, користується повагою серед колег по роботі та батьків учнів.

Процес засвоєння знань, формування умінь і навичок стає набагато цікавішим і результативнішим, якщо організувати навчання у співробітництві, яке ґрунтується на спільній діяльності і

взаєморозумінні вчителя й учнів. Саме таке навчання сприяє формуванню ключових компетентностей учнів, підвищує інтелект дитини, зміцнює її віру у власні здібності, стимулює активність і творчість, спонукає до самостійного пошуку багатьох питань. Й надалі основною формою організації навчання є урок – головна складова освітнього процесу у школі. Навчальна діяльність кожного учня так чи інакше зосереджується саме на уроці. Тому й якість підготовки дітей до уроку певною мірою залежить від рівня його інформаційного змісту, методичної наповнюваності, психологічної атмосфери, особистісних та професійних якостей вчителя тощо.

Сучасний урок має бути “результативним, дієвим, який урахує інтереси дитини, її батьків, суспільства, держави. На такому уроці на першому місці – не формальне дотримання усталених стереотипів (перевірка домашнього завдання, пояснення і закріплення, контроль і оцінювання), а організація самостійної діяльності дітей, у якій учитель виступає в ролі організатора, координатора, консультанта” [6, 14].

Яким би за формою чи змістом не був урок, головним у ньому є праця – організована, результативна, творча, бо сучасний урок – це урок, що проводиться не для учнів, а разом з ними, з урахуванням дитячих можливостей, потреб та інтересів.

Одним з таких уроків у початковій школі є нетрадиційний (нестандартний) урок. Сьогодні нетрадиційний урок – це імпровізоване навчальне заняття, що не має традиційної структури. Такі уроки не вкладаються (повністю або частково) в рамки виробленого і сформованого дидактикою. Вчитель не дотримується чітких етапів навчального процесу, традиційних методів, видів роботи. В сучасних умовах особливість нестандартних уроків полягає в такому структуруванні змісту і форми, яке б викликало зацікавлення в учнів, сприяло їхньому оптимальному розвитку й вихованню. Для нетрадиційних уроків характерною є інформаційно-пізнавальна система навчання – оволодіння готовими знаннями, пошук нових даних, розкриття внутрішньої сутності явищ через диспут, змагання. На цьому уроці вчитель може організувати діяльність класу так, щоб учні якомога більше працювали самостійно, а він керував цією діяльністю. “Нетрадиційний урок максимально стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу школярів. Навчання спрямоване на розвиток підвищення якості знань, формування працьовитості,

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

самостійності, потрібних ужитті навичок і вмінь” [7, 32].

Порівняно із звичайним, нормативним заняттям нетрадиційний урок максимально стимулює пізнавальну активність та самостійність школярів.

Готовність до самостійної освітньої діяльності передбачає здатність учнів до пошукової діяльності, швидкого відбору потрібної інформації, уміння виділити головне, поставити запитання, пов'язати відоме з невідомим, сконструювати нове тощо. Ці якості формуються лише унаслідок самостійних розумових зусиль, які виявляються в системній роботі мислення.

Одним із таких методів, що спонукає учня до самостійних розумових зусиль є метод проектування. Проектна діяльність – одна з найперспективніших складових освітнього процесу. Вона створює умови творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує всі необхідні життєві компетенції. Проект – це робота, що самостійно планується та реалізується учнями. Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання у процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів [1, 58].

Самостійне здобування знань, їх систематизація, можливість орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається саме через метод проекту. Такий метод передбачає необхідність не стільки передавати учням суму конкретних знань, скільки навчити їх здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач.

У початковій школі метод проектування має свої особливості. Він сприяє виробленню певних компетентностей в учня, а саме: умінню працювати індивідуально або в колективі; умінню розділяти відповідальність; аналізувати результати діяльності; відчувати себе членом команди; формує навички аналітичного погляду на інформацію; здатність до адекватної самооцінки.

Метод проектів дозволяє розвивати пізнавальні інтереси учнів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити. Він завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів (індивідуальну, парну, групову) протягом визначеного часу, містить у собі сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних за своєю сутністю підходів, сприяє творчому розвитку учнів, використанню ними певних навчально-пізнавальних прийомів, які у результаті самостійних дій дозволяють вирішувати ту чи

іншу проблему. Крім того, метод проектів передбачає обов'язкову презентацію результатів, наприклад: листівка, виставка малюнків, газета, твір, комп'ютерна презентація, реклама, фотоальбом, збірка власних творів, вистава, свято, концерт, рольова гра, екскурсія тощо [6, 22].

Дієвим засобом в організації самостійної освітньої діяльності молодшого школяра є робота з книгою, читання літератури. Книга, яка є джерелом знань, мудрості, пізнавального інтересу, спонукає дитину дізнаватись більше з користю для себе.

Як метод навчання, робота з книгою забезпечує можливість багаторазово опрацьовувати навчальну інформацію в доступному для учня темпі і в зручний час. Самостійна робота з підручниками підвищує пізнавальну самостійність учнів, якість засвоєння знань, формує уміння вчитися, розвиває навички самоконтролю.

На жаль, сучасні діти, занурені у комп'ютерні технології, читанню книг відводять зовсім незначну роль. Привчати дітей до читання потрібно з дошкільного віку. Якщо дитина до певного віку не вміє читати сама, їй потрібно читати те, що за змістом відповідає її вікові. Після прочитаного оповідання, вірша або казки, слід поговорити з дитиною, що вона дізналася нового, що її зацікавило, можливо збентежило тощо, допомогти дитині, якій ще важко, зробити висновки з прочитаного. Але, у жодному разі, не нав'язувати свої думки, адже діти – мудріші за дорослих, у них внутрішнє відчуття добра і зла. Не можна змушувати насильно читати дитину самостійно, поки вона повністю не засвоїть “техніку” читання. Інакше читання може перетворитися на “трудоий обов'язок”. Дитина повинна сама “дозріти” до своєї першої книги.

Стрижнем самостійності є пізнавальна самостійність. Академік О. Савченко вважає, що самостійність учнів у навчанні, яка є найважливішою передумовою повноцінного оволодіння знаннями, вміннями і навичками, розвиває довірливу увагу дітей, виробляє у них здатність міркувати, запобігає формалізму в засвоєнні знань, формує самостійність як рису характеру. Це зумовлює обов'язковість і різноманітність самостійних робіт. Поєднуючись з іншими методами навчання (аналізом висловлювань, евристичною бесідою, творчими роботами), вони займають більшу частину навчального часу й цілком чи принаймні частково пов'язані з розвитком мовлення. Самостійна робота характеризується власною пізнавальною потребою, самоконтролем, сприяє формуванню світогляду учнів, забезпечує міцне засвоєння

САМОСТІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ

знань, озброює їх практичними навичками, навчає творчо застосовувати свої знання; є провідним чинником активізації розумової діяльності [8, 200].

Першочерговим завданням учителя початкових класів є вироблення в учнів розуміння необхідності та вміння навчатися впродовж усього життя, навчити дитину самостійно здобувати знання і застосовувати їх у різноманітній та цікавій для неї діяльності. Сучасній школі потрібні кваліфіковані педагоги, які глибоко знають свій предмет, володіють методичним арсеналом, мають ґрунтовну психолого-педагогічну підготовку, ерудицію, культуру. Педагог сьогодні перестає бути для учнів єдиним “передавачем” знань, тому сучасний учитель має постійно здобувати й узагальнювати нові знання; володіти технологіями передачі їх учням; формувати вміння відшукувати інформацію, виробляти (продувати) нові знання, співставляти, систематизувати; застосовувати їх у житті, навчати учнів вчитися. А найголовніше – учитель повинен любити і поважати своїх вихованців

Висновки. Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, актуалізація самостійної освітньої діяльності учнів вимагає змін технології навчання та методичного забезпечення, яке характеризується запровадженням особистісно орієнтованого підходу, що надає можливість учням через накопичення знань, формування умінь та навичок удосконалювати свій кругозір, реалізовувати власні знання на практиці. Самостійну освітню діяльність учнів слід розглядати як поліфункціональне явище, що має не тільки дидактичне, але й особистісне та суспільне значення. Самостійна освітня діяльність формується не унаслідок дії якогось одного ефективного засобу, а є закономірним результатом досконалої системи навчання й виховання учнів, спрямованої на усебічний розвиток самостійності думки й самостійності як риси характеру дитини.

Виконання завдань, що постали сьогодні перед початковою школою, вимагають розроблення нових методів та організаційних форм взаємодії учителя й учнів, шляхів удосконалення навчально-виховного процесу, який від передавання інформації у готовому вигляді має перейти до керівництва самостійною освітньо-пізнавальною діяльністю учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. *Український педагогічний словник* / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

2. Гриневиц Л. *Від освіти знання до освіти компетентності* / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/>

3. Голант Е. Я. *Методи обучения в советской школе* / Е. Я. Голант. – М.: Учпедгиз, 1957. – 152 с.

4. *Державний стандарт початкової загальної освіти* / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/>

5. Даниленко Л. І. *Інноваційні пошуки в сучасній освіті* / Л. І. Даниленко, Е. Ф. Паламарчук. – К.: Логос, 2004. – 220 с.

6. Додусенко Н. О. *Проектна діяльність у початковій школі* / Н. О. Додусенко, І. В. Нетужилова. – Харків: Вид. група “Основа”, 2010. – 223 с.

7. Луктай Л. К. *Нетрадиційний урок* / Л. К. Луктай // *Початкова школа*. – 1992. – № 3. – С. 31 – 32.

8. Савченко О. Я. *Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів* / О. Я. Савченко. – К.: Генеза, 2002. – 368 с.

9. Сухомлинський В. О. *Сто порад учителям*. / В. О. Сухомлинський. – *Вибрані педагогічні твори: в 5-ти томах*. – К., 1976. – Т.2. – С. 419 – 656.

REFERENCES

1. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid, 376 pp. [in Ukrainian].

2. Hrynevych, L. (2016). Vid osvity znannya do osvity kompetentnosti [From education to knowledge education]. [Electronic resource]. Access mode: <http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/> [in Ukrainian].

3. Holant, E. Ya. (1957). *Metodi obuchenyya v sovetskoy shkole* [Methods of teaching in the Soviet school]. Moscow: Uchpetgiz, 152 p. [in Russian].

4. Derzhavnyi standart pochatkovoyi zahalnoi osvity (2016). [State standard of primary general education]. [Electronic resource]. Access mode: <http://osvita.ua/legislation/> [in Ukrainian].

5. Danylenko, L. I. & Palamarchuk, E. F. (2004). *Innovatsiyi poshuky v suchasniy osviti* [Innovative searches in modern education]. Kyiv: Logos, 220 p. [in Ukrainian].

6. Dodusenko, N. O. & Netuzhylova, I. V. (2010). *Proektna diyalnist u pochatkovii shkoli* [Project activity is at initial school]. Kharkiv: View. Group “Basis”, 223 p. [in Ukrainian].

7. Luktay, L. K. (1992). *Netradytsiynyyi урок* [Nontraditional Lesson]. *Scientifik-Metodikal Journal*, Kyiv: Primary school, no. 3, pp. 31 – 32. [in Ukrainian]

8. Savchenko, O. Ya. (2002). *Dydaktyka pochatkovoi shkoly: pidruchnyk dlia studentiv pedahohichnykh fakultetiv* [Primary School Didactics: textbook for students of pedagogical faculties]. Kyiv: Genesis, 368 p. [in Ukrainian].

9. Sukhomlynskyi, V. O. (1976). *Sto porad uchytelevi* [Hundred counsel to the teacher]. Selected pedagogical works: in 5 volumes. Kyiv, vol.2, pp. 419 – 656. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.09.2017